

Warszawa, dnia [●].01.2011 r.

**Pani [●]**

## **PORADA PRAWNA**

### **I. STAN FAKTYCZNY**

Rodzice Pani [●] podpisali w [●] r. umowę, na podstawie której uzyskali kredyt, który do dnia dzisiejszego nie został spłacony. Testamentem sporządzonym w formie aktu notarialnego w [●] r. tato Pani [●] (dalej „**Spadkodawca**”) powołał do całości spadku swoją żonę (mamę Pani [●], dalej „**Żona Spadkodawcy**”). Odkąd w [●] r. zmarł Spadkodawca, Żona Spadkodawcy spłaca długi. Pani [●] wraz z rodzeństwem (dalej łącznie „**Dzieci Spadkodawcy**”) nie złożyła oświadczenia o odrzuceniu spadku po Spadkodawcy ze względu na fakt, iż zgadzają się oni z wolą Spadkodawcy wyrażoną w testamencie.

Obecnie bank, w którym rodzice Pani [●] w [●] r. wzięli kredyt, szuka spadkobierców Spadkodawcy i w związku z tym trwa postępowanie spadkowe. Było już jedno posiedzenie sądu, na które była wezwana Żona Spadkodawcy. Dnia [●] 2011 r. ma odbyć się drugie posiedzenie, na które wezwane są Dzieci Spadkodawcy.

W związku z powyższym stanem faktycznym, Pani [●] zwróciła się do M. Szulikowski i Partnerzy Kancelarii Prawnej (dalej „**Kancelaria**”) z prośbą o udzielenie odpowiedzi na następujące pytania:

1. **Czy dzieci niepowołane do spadku na mocy testamentu mogą stać się spadkobiercami na mocy orzeczenia sądu i w związku z tym odpowiadać za długi spadkowe?**
2. **Jak można się bronić przed takim ewentualnym przejściem?**
3. **Czy testament sporządzony przez tatę przed notariuszem może być nieważny?**
4. **Jak kształtuje się uprawnienie do zachowku?**

### **II. STAN PRAWNY**

Poniżej, Kancelaria przedstawia odpowiedzi na pytania Pani [●]. Zostały one udzielone w oparciu o przedstawiony powyżej stan faktyczny oraz następujące przepisy prawne:

- a) ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. z 1964 r. Nr 16, poz. 93 ze zm., dalej „**k.c.**”),
- b) ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 1964 r. Nr 9, poz. 59 ze zm., dalej „**k.p.c.**”),

1

*Niniejsza przykładowa porada ma charakter wyłącznie informacyjny i edukacyjny, nie stanowi więc porady prawnej, konsultacji prawnej lub opinii prawnej, ani nie może być traktowana jako świadczenie pomocy prawnej w jakiegokolwiek innej formie. Zespół Szulikowski Online nie doradza zachowań zgodnych bądź niezgodnych z treścią tej porady, informując, że podjęcie lub zaniechanie działań w indywidualnej sprawie uzależnione jest od oceny konkretnego stanu faktycznego oraz stanu prawnego dotyczącego tej sprawy. Przykładowa porada jest przedmiotem praw autorskich M. Szulikowski i Partnerzy Kancelarii Prawnej.*

- c) ustawa z dnia 14 lutego 1991 r. Prawo o notariacie (tekst jednolity: Dz. U. z 2008 r. Nr 189, poz. 1158 ze zm., dalej „Prawo o notariacie”).

## **Ad. 1**

Co do zasady, zgodnie z k.c., jeżeli spadkodawca sporządził ważny testament (tj. taki, który spełnia wszystkie wymagania stawiane przez prawo, o czym będzie mowa niżej), to do spadku powołana jest osoba, bądź też osoby wskazane w treści testamentu. Sąd, w trakcie postępowania spadkowego, nie może w tym zakresie zmienić ostatniej woli spadkodawcy wyrażonej w testamencie. Aby testament był ważny, musi zawierać rozrządzenia tylko jednego spadkodawcy, być sporządzony w przepisanej prawem formie (w tym przypadku forma aktu notarialnego) przez osobę mającą pełną zdolność do czynności prawnych, niepozostającą pod wpływem groźby, ani błędu. Co więcej, spadkodawca sporządzając testament musiał działać świadomie i swobodnie.

Zgodnie z art. 926 § 1 k.c. „powołanie do spadku wynika z ustawy albo z testamentu”, co oznacza, że są to dwa odmienne sposoby dziedziczenia spadku. W związku z tym sporządzenie testamentu, w którym Spadkodawca powołał do całości spadku swoją żonę, przy założeniu, że testament jest ważny, powoduje wyłączenie możliwości dziedziczenia spadku z mocy ustawy przez Dzieci Spadkodawcy pod warunkiem, że Żona Spadkodawcy nie złożyła w przepisany terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku, a testament objął całość spadku. W niniejszym przypadku takie oświadczenie nie zostało złożone.

Aby jednak sąd mógł wydać postanowienie stwierdzające nabycie spadku przez Żonę Spadkodawcy z mocy testamentu, testament taki musi zostać złożony w sądzie. Obowiązek złożenia testamentu spoczywa na osobie, u której znajduje się testament (art. 646 k.p.c.). Jak wynika z informacji uzyskanych od Pani [●], Żona Spadkodawcy złożyła już testament w sądzie prowadzącym postępowanie spadkowe. Po złożeniu testamentu sąd dokonuje otwarcia i ogłoszenia testamentu, co w Pani sprawie miało lub będzie mieć miejsce w trakcie postępowania spadkowego, jeżeli testament nie został wcześniej ogłoszony u notariusza.

**Mając powyższe na uwadze, w przedmiotowej sprawie, o ile testament sporządzony przez Spadkodawcę jest ważny, sąd powinien wydać postanowienie stwierdzające nabycie spadku w całości przez Żonę Spadkodawcy na mocy testamentu, natomiast Dzieci Spadkodawcy nie powinny zostać wskazane jako spadkobiercy.**

## **Ad. 2**

Jak zostało wskazane powyżej, jeżeli testament sporządzony przez Spadkodawcę jest ważny, zobowiązania Spadkodawcy nie powinny przejść na Dzieci Spadkodawcy. Jeżeli jednak okazałoby się, że testament z jakiegoś powodu jest nieważny i okoliczność ta zostałaby stwierdzona przed sądem, wówczas spadek po Spadkodawcy (w tym również długi spadkowe) dziedziczyliby spadkobiercy ustawowi, a więc również Dzieci Spadkodawcy. W takiej sytuacji mają Państwo sześć miesięcy na złożenie oświadczenia o odrzuceniu spadku. Termin ten liczy się od uzyskania przez Państwa

2

*Niniejsza przykładowa porada ma charakter wyłącznie informacyjny i edukacyjny, nie stanowi więc porady prawnej, konsultacji prawnej lub opinii prawnej, ani nie może być traktowana jako świadczenie pomocy prawnej w jakiegokolwiek innej formie. Zespół Szulikowski Online nie doradza zachowań zgodnych bądź niezgodnych z treścią tej porady, informując, że podjęcie lub zaniechanie działań w indywidualnej sprawie uzależnione jest od oceny konkretnego stanu faktycznego oraz stanu prawnego dotyczącego tej sprawy. Przykładowa porada jest przedmiotem praw autorskich M. Szulikowski i Partnerzy Kancelarii Prawnej.*

informacji o tytule powołania do spadku, a więc od dowiedzenia się, że testament jest nieważny, co powoduje że są Państwo powołani do spadku z mocy ustawy.

Jeśli mają Państwo dzieci, konieczne byłoby również złożenie takiego oświadczenia przez same dzieci (jeśli są pełnoletnie) lub w ich imieniu (jeśli są niepełnoletnie). Powyższe wynika z faktu, że złożenie przez Państwa oświadczenia o odrzuceniu spadku spowodowałoby, że będą Państwo traktowani tak, jakby nie dożyli otwarcia spadku, a w Państwa miejsce jako spadkobiercy weszłyby Państwa dzieci. Bardziej szczegółowe omówienie niniejszego zagadnienia wykracza jednak poza zakres niniejszej analizy.

### **Ad. 3**

Co do zasady, testament sporządzony w formie aktu notarialnego daje najwięcej pewności, że zostanie sporządzony w przepisanej prawem formie i że nie zostanie w przyszłości podważony. Jeżeli ostatnia wola Spadkodawcy została spisana w formie aktu notarialnego, to dla jego ważności, oprócz wymagań wskazanych w k.c., konieczne jest spełnienie warunków przewidzianych w art. 92 § 1 Prawa o notariacie, obowiązujących na dzień sporządzenia aktu notarialnego, o które oczywiście powinien zadbać notariusz. Akt notarialny powinien zawierać:

- dzień, miesiąc i rok sporządzenia aktu, a w razie potrzeby lub na żądanie strony - godzinę i minutę rozpoczęcia i podpisania aktu;
- miejsce sporządzenia aktu;
- imię, nazwisko i siedzibę kancelarii notariusza, a jeżeli akt sporządził zastępca notariusza - nadto imię i nazwisko zastępcy;
- imiona, nazwiska, imiona rodziców i miejsce zamieszkania osób fizycznych, nazwę i siedzibę osób prawnych lub innych podmiotów biorących udział w akcie, imiona, nazwiska i miejsce zamieszkania osób działających w imieniu osób prawnych, ich przedstawicieli lub pełnomocników, a także innych osób obecnych przy sporządzaniu aktu;
- oświadczenia stron, z powołaniem się w razie potrzeby na okazane przy akcie dokumenty;
- stwierdzenie, na żądanie stron, faktów i istotnych okoliczności, które zaszły przy spisywaniu aktu;
- stwierdzenie, że akt został odczytany, przyjęty i podpisany;
- podpisy biorących udział w akcie oraz osób obecnych przy sporządzaniu aktu;
- podpis notariusza.

Fakt, że akt notarialny, w formie którego została zawarta ostatnia wola Spadkodawcy został zapisany w Repetytorium nie świadczy bezwzględnie o tym, że jest on ważny. Musi on zawsze spełniać przepisane prawem wymogi. Należy jednak przypuszczać, iż testament sporządzony przez notariusza – osobę zaufania publicznego – takie wymogi spełnia. Analiza testamentu Spadkodawcy pod kątem spełnienia przez niego wymogów wynikających z Prawa o notariacie nie jest jednak przedmiotem niniejszej Porady Prawnej.

#### Ad. 4

Zachowek polega na tym, że zstępni (dzieci, wnuki), małżonek oraz rodzice spadkodawcy, którzy byliby powołani do spadku z ustawy (ale nie są, gdyż spadkodawca sporządził testament), są uprawnieni do otrzymania określonej części wartości udziału spadkowego, który by im przypadął przy dziedziczeniu ustawowym (art. 991 § 1 k.c.).

Jeżeli uprawniony do zachowku jest trwale niezdolny do pracy albo małoletni – należą mu się 2/3 wartości udziału spadkowego, we wszystkich pozostałych przypadkach 1/2 wartości tego udziału. Dopiero w sytuacji, gdy uprawniony nie otrzymał należnego mu zachowku bądź w postaci uczynionej przez spadkodawcę darowizny, bądź w postaci powołania do spadku, bądź w postaci zapisu, przysługuje mu przeciwko spadkobiercy roszczenie o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku. Jeżeli zaś uprawniony uzyskał pewną korzyść w jeden ze wskazanych sposobów, ale wartość tej korzyści jest mniejsza niż należny mu zachowek, przysługuje mu roszczenie o uzupełnienie sumy potrzebnej do pokrycia zachowku.

Wskazać przy tym należy, że z roszczeniami z tytułu zachowku należy wystąpić przed upływem trzech lat od ogłoszenia testamentu, gdyż po tym terminie roszczenia te przedawniają się. Postępowanie o zachowek jest postępowaniem procesowym, a więc chcąc uzyskać zachowek (jeśli spadkobierca nie wypłaci go dobrowolnie), należy wystąpić z powództwem o zachowek do właściwego sądu.

**Mając powyższe na uwadze podkreślić należy, że uprawnienie do otrzymania zachowku jest roszczeniem, jakie uprawniony może skierować do spadkobiercy. Z uprawnienia tego można, ale nie trzeba skorzystać.**

### III. PODSUMOWANIE

Podsumowując należy podkreślić, że:

- jeżeli spadkodawca sporządził ważny testament, to do spadku powołana jest osoba bądź też osoby wskazane w treści testamentu, a sąd nie może w tym zakresie zmienić ostatniej woli spadkodawcy wyrażonej w testamencie;
- otwarcia i ogłoszenia testamentu w niniejszej sprawie dokona sąd w trakcie postępowania o stwierdzenie nabycia spadku;
- jeżeli okazałoby się, że testament jest nieważny, a Państwo dziedziczą spadek z mocy ustawy, to mają Państwo sześć miesięcy na złożenie oświadczenia o odrzuceniu spadku;
- testament sporządzony w formie aktu notarialnego musi spełniać wymogi określone w k.c. oraz warunki wskazane w Prawie o notariacie;
- do otrzymania zachowku uprawnione są osoby wskazane w pkt II Ad. 4;

4

*Niniejsza przykładowa porada ma charakter wyłącznie informacyjny i edukacyjny, nie stanowi więc porady prawnej, konsultacji prawnej lub opinii prawnej, ani nie może być traktowana jako świadczenie pomocy prawnej w jakiegokolwiek innej formie. Zespół Szulikowski Online nie doradza zachowań zgodnych bądź niezgodnych z treścią tej porady, informując, że podjęcie lub zaniechanie działań w indywidualnej sprawie uzależnione jest od oceny konkretnego stanu faktycznego oraz stanu prawnego dotyczącego tej sprawy. Przykładowa porada jest przedmiotem praw autorskich M. Szulikowski i Partnerzy Kancelarii Prawnej.*

- uprawnienie o wypłatę zachowku jest roszczeniem, z którego osoba uprawniona może, ale nie musi skorzystać.

*W przypadku dodatkowych pytań bądź wątpliwości, pozostajemy do Pani dyspozycji.*

*Z poważaniem,*

***Zespół Szulikowski Online***

*Niniejsza przykładowa porada ma charakter wyłącznie informacyjny i edukacyjny, nie stanowi więc porady prawnej, konsultacji prawnej lub opinii prawnej, ani nie może być traktowana jako świadczenie pomocy prawnej w jakiegokolwiek innej formie. Zespół Szulikowski Online nie doradza zachowań zgodnych bądź niezgodnych z treścią tej porady, informując, że podjęcie lub zaniechanie działań w indywidualnej sprawie uzależnione jest od oceny konkretnego stanu faktycznego oraz stanu prawnego dotyczącego tej sprawy. Przykładowa porada jest przedmiotem praw autorskich M. Szulikowski i Partnerzy Kancelarii Prawnej.*